

kal (a—g). III. Bölcsészet, két alszakkal. IV. Hittudomány, egyházi és vallásügy, három alszakkal (a—c). V. Nevelés-tudomány és iskolaügy. VI. Művészet és esztétika, három alszakkal (a—c). VII. Történelem, öt alszakkal (a—d). VIII. Föld- és néprajz, öt alszakkal (a—d). IX. Természet- és orvosi tudományok. Mennyiségtan, öt alszakkal (a—c). X. Jog- és államtudomány, hét alszakkal (a—f). XI. Közgazdaság. Statisztika. Társadalmi tudományok, öt alszakkal (a—e). XII. Mező- és házi gazdaság. Műszaki iratok, négy alszakkal (a—d). XIII. Szépirodalom, öt alszakkal (a—e). XIV. Vegyesek, négy alszakkal (a—d). XV. Pozsonyi eredetű és vonatkozású iratok, négy alszakkal (a—d). S végül XVI. Folyóiratok, hírlapok, évkönyvek, az előbbi tizenöt főszaknak megfelelő ugyanennyi alosztálylyal (a—p).

Mint a főszakok ez összeállításából kitetszik, a szakok megállapítása teljesen empirikus jellegű; valamely filozófiai alapfelvétel, egységesítő, összefoglaló törekvés nem tükröződik benne, a mi pedig a tájékozódást jelentékenyen megkönnyítené. Az empiria azonban nem terjedhet odáig, hogy a szakok elnevezésére használt szavakat épen a gyakorlati használat folyamán kifejlődött jelentésükből kiforgatva alkalmazzuk, a mint ezt például *Kumlík* a szépirodalmi szakoknál teszi. Ezek elnevezése *Kumlík*-nál **magyar szépirodalom, német szépirodalom** és így tovább, a mi e szavak köznyelvi jelentése szerint magyar szépirok, német szépirok stb. munkáira értendő; *Kumlík* azonban — s itt katalógusa a kaszinók hevenyészett és szakértelem nélkül készült jegyzékei színvonalára süllyed — minden magyar, német, stb. nyelven megjelent munkát foglal össze egy-egy ily szakban, tekintet nélkül a szerző anyanyelvére. Így persze nincs mit csodálnunk azon, hogy a »szláv szépirodalom« szakába néhány gondolatjelen kívül semmi sem került.

Az egyes alszakokon belül a katalógus a szerzők betűrendjében adja a munkák rövid címét, közelebbi jelzetét. Azonkívül, könnyebb eligazodás okáért, *Kumlík* számos utaló cikkelyt is fölvet a katalógusába, hogy a többféle [szakba beosztható művekre könnyebben ráakadhasson a katalógus forgatója. Azonban ez utalásoknál tetemesebben megkönnyítette volna a katalógus használatát egy pontos név- és tárgymutató, melynek hiánya a különben gondosan megszerkesztett kötet legnagyobb fogyatkozása. *G. P.*

British Museum. *Reproductions from illuminated manuscripts. Series I, II.* London. 1907. (printed at the University Press, Oxford) Kis 4-r. 15 l. 50 tábla, 16 l. 50 tábla. Ára kötetenkint 7 sh.

George F. Warner, a British Museum kézirati osztályának őre az előttünk fekvő két kis 4-rét alakú kötetben a nagy angol

nemzeti gyűjtemény kéziratári kincseiből 100 szebbnél szebb miniatura egyszínű, fotomechanikus úton előállított másolatait (*colotype plates*) bocsátja közre rövid leírások kíséretében. A hasznos művecske kizárólag a *Greenell Library*ben állandóan kiállított darabok válogatott sorozatát tartalmazza, a vállalat további kötetei azonban az elzárt, hasonlóképp gazdag anyagból fognak kikerülni.

A műlapok nemzeti iskolákon belül időrendben vannak csoportosítva; a sort mindkét kötetben a bizancci iskola nyitja meg 3—3 XI., illetve XII. századi lappal.

Ezután az angol iskola következik 14, illetve 15 műlappal; a legrégebb közöttük Edgár király könyvalakú alapító okleveléből való, melyet 966-ban állítottak ki a winchesteri New Minster apátság részére. A reprodukált X—XII. századi miniaturák tetemes része a winchesteri iskola terméke, melyet a geometriai formákkal összeszővődő stilizált lombozatból álló keretrajzok és kezdőbetűk jellemeznek. A legkésebb darabok az első részben egy XV. századi pszaltérium, melynek itt bemutatott egyetlen miniatúrája valószínűleg V. Henriket ábrázolja; a második kötetben pedig egy 1446 előtt készült missale 163. levele, mely az *Arundel*-gyűjteményből való.

Az angol iskolát a francia követi, 16 meg 15, összesen 31 darabbal. A legrégebb, a IX. sz. végéről való franko-szász munka s kizárólag geometrikus elemekből álló IN kezdőbetűpárt ábrázol. Egyik kultúrhistoriailag rendkívül érdekes, 1365-ben készült kódex a francia királyi pár koronázásáról szól, a szer-tartás különböző jeleneteit ábrázoló 38 képecskével. Itt a 24. táblán a kódex 58. lapja van reprodukálva, mely a királyi jogar átadását jeleníti meg. A király arcza egészen portrait-szerű s hihetőleg V. Károly királyt ábrázolja.

A flamand iskolát az első kötetben 6, a másodikban 4 hasonló képviseli a XIII—XV. századokból. Művészileg legtökéletesebb talán az utolsó itéletet ábrázoló miniatúr (II. r. 36. tábla), mely egy XV. századi Horáriumból való s a velencei Grimani-breviárium modorára emlékeztet. Kosztümtani szempontból is érdekes a II. kötet 35. táblája, mely Jó Fülöp, burgundi herceget ábrázolja az általa alapított aranygyapjas rend ornátusában.

Legszerényebben, mindössze az első kötetben látható két képpel van képviselve a német iskola, az egyik a XII., a másik a XIII. évszázadból.

A gazdag sort az olasz iskola rekeszti be, mely az első kötetben kilencz, a másodikban pedig 13 lappal van képviselve a XIII—XV. századokból. Legérdekesebb történeti szempontból is közöttük *Anjou* Róbert, szicíliai király (1334—42.) arczképe, melyen a király biborpalástos alakja arany liliomokkal behintett

azúrkék háttérből emelkedik ki. A kódex, mely a képet tartalmazza, latin üdvözlő vers Prato toscanai városétól, abból az alkalomból, hogy a város magát Róbert védelme alá helyezte.

Nagy érdeklődéssel várjuk a további köteteket, melyek a miniatura-festészethez nem egy használható adalékot fog szolgáltatni.

—sp—

Barcza Imre *Szent Erzsébet irodalma (Bibliographia Sanctae Elisabethae). Különlennyomat a »Corvina« a magyar könyvkereskedők egyletének közlönyéből.* Budapest, 1907. Pallas részvénytársaság nyomdája. 8-rét. 14 l. Ára 60 fill.

Árpádházi Szent Erzsébet születésének hétszáz éves fordulója alkalmából jelent meg ez a csinos kis füzet, mely a szent életű hercegnő életére vonatkozó irodalomnak lehetőleg teljes összeállítása. Mint minden ilyfajta összeállítás, a *Barczáé* is lehető teljességre törekszik, bár a hagiográfia ismerői bizonyára nem egy adalékkal járulhatnának kiegészítéséhez s adatai helyesbitéséhez. *Barcza* összesen 195 czímet sorol fel, melyek egy része a folyó évi jubiláris kiadványokra, alkalmi cikkekre vonatkozik, figyelme az olyan rejtett adatokra is kiterjed, minők pl. a *Magyar népköltési gyűjtemény* VIII. kötetében található, szent Erzsébetet dicsőítő népdalok, a mi illusztrálja az összeállító tárgyszeretetét.

Az egyes bibliográfiai cikkelyek túlnyomó része a szerző nevének, a mű rövid czimén, megjelenése helyén és évén kívül egyéb adatot nem igen tartalmaz. E túlságos szűkszavúságnak azonban úgy látszik az volt az oka, hogy a szerző jobbara másodkézből, a tényleg rendelkezésére álló néhány könyv utalásából volt kénytelen meríteni. Ott ellenben, hol a szóban forgó munkához hozzáférhetett — csak *Toldy* Ferencz 1857-iki kiadását említjük — nem tartózkodik a tüzetesebb leírástól sem és szeretettel mélyed a részletekbe.

A cikkek a szerzők — illetve rendszők — betürendjében követik egymást, a mi ellen nem lehet kifogásunk, bár az ilyenfajta retrospektív összeállításnál az időrendi sorrend a tanulságosabb. Azonban betürendes bibliográfiánál is elengedhetetlen követelmény, hogy egyazon író művei kronológiai egymásutánban sorakoztassanak, mindig az első kiadásból kiindulva. Ezt pedig *Barcza* elmulasztotta betartani. Legjobb példa erre a bibliográfiának *Montalembert*-re, Szent Erzsébet leghíresebb életírójára vonatkozó része, mely az alapvető munka ötödik olasz kiadásával indul meg s az eredeti első kiadását csupán harmadik helyen említi. Szintúgy bibliográfiai szempontból kifogásolható *Barcza* azon eljárása, hogy a *Legenda aurea*nak csupán harmadik kiadását említi holott, a rendes gyakorlat oly esetekben, midőn valamely mű összes kiadásaira nem kívánunk kiterjeszkedni, az *editio princeps*nek ad